

21 Μαΐου 2014

Περί του Μεγάλου Κωνσταντίνου

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη

Με μεγάλο ενδιαφέρον μελετήσαμε την επιστολή του αγαπητού κ. Καγιούλη στο τεύχος των Ν.Α. της 22.10.04 περί το πρόσωπο της μεγάλης αυτής μορφής της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και υποστηρικτή του Χριστιανισμού, του Μ. Κωνσταντίνου.

Επειδή η παράθεση των στοιχείων, για την μεγάλη αυτή μορφή της Ιστορίας στην ανωτέρω επιστολή δεν είναι πλήρης, θα θέλαμε να σημειώσουμε τα κυριώτερα στοιχεία από την ζωή του και την σχέση του με την Εκκλησία, τα οποία όντως είναι μοναδικά.

Ο Μ. Κωνσταντίνος γεννήθηκε στη Ναϊσό (Νις της Σερβίας) το 285, ήταν δε γιός του Αυγούστου της Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας Κωνσταντίου του Χλωρού και της παλλακίδας του Ελένης. Ο Κωνσταντίνος είχε τρεις γιούς και τρεις κόρες με την νόμιμη σύζυγό του Θεοδώρα και ένα γιό (τον Κωνσταντίνο) από την παλλακίδα του Ελένη, με την οποία ποτέ δεν νομιμοποίησε τη σχέση του.

Ο Κωνσταντίνος διαδέχτηκε τον πατέρα του το 306, μετά τον θάνατο του τελευταίου, νυμφεύθηκε δε την Μινερβίνη με την οποία απέκτησε γιό τον Κρίσπο. Αργότερα έλαβε διαζύγιο από αυτή και νυμφεύθηκε, για λόγους σκοπιμότητας και για να εδραιώσει την κυριαρχία του ως Αυγούστου, με την Φάυστα, κόρη του συναυτοκράτορα Μαξιμιανού, αδελφή του Αυγούστου Μαξεντίου. Μετά την παραίτηση των συναυτοκρατόρων Διοκλητιανού και Μαξιμιανού το 307, οι τέσσερις εναπομείναντες Αύγουστοι Μαξέντιος και Κωνσταντίνος στη Δύση και Λικίνιος και Μαξιμίνος στην Ανατολή, ενεπλάκησαν σε αγώνα επικράτησης, από τον οποίο τελικά νικητής βγήκε ο Κωνσταντίνος.

Την παραμονή της μάχης εναντίον του Μαξέντιου έξω από την Ρώμη (312), μεταγενέστερες παραδόσεις αποδίδουν το περίφημο όραμα του Κωνσταντίνου, σύμφωνα με το οποίο είδε στον ουρανό με φωτοειδείς ακτίνες το Χριστιανικό σύμπλεγμα σε ανάπτυξη σταυρού με τη φράση “εν τούτω νικά”.

Η αξιοπιστία των παραδόσεων για το όραμα αυτό σχολιάσθηκε με ποικίλους τρόπους, αφού και οι ίδιες οι παραδόσεις παρουσιάζουν διαφορετικά στοιχεία. Ο Λακτάντιος, εκκλησιαστικός συγγραφέας και διδάσκαλος του γιού του Κωνσταντίνου Κρίσπου, υπονοεί ότι ο Κωνσταντίνος είδε το όραμα κοιμώμενος, ενώ ο εκκλησιαστικός ιστορικός Ευσέβιος επίσκοπος Καισαρείας, βιογράφος του Κωνσταντίνου, το περιγράφει ως πραγματικό όραμα κατά την διάρκεια της ημέρας και το αποδίδει σε θαυμαστή φανέρωση της θείας βουλής. Ο Κωνσταντίνος δεν ήταν τότε Χριστιανός, αλλά όπως και ο πατέρας του έκλινε προς τον ενοθεϊσμό και λάτρευε ως ύψιστο θεό τον θεό Ήλιο (Απόλλωνα) και τη θεά Νίκη, με σαφή

συγκρητιστική ελευθερία. Μετά τη νίκη του εναντίον του πεθερού του Μαξιμιανού και των επαναστατημένων Γερμανών (310), τις ευχαριστίες του προσέφερε σε ένα ναό του Ηλίου (Απόλλωνα) στους Τρεβήρους της Γαλατίας, όπου είδε το όραμα ότι ο Θεός Ήλιος και η θεά Νίκη του προσέφεραν δυο δάφνινα στεφάνια με ορισμένα σημεία στο κέντρο τους, τα οποία ερμηνεύθηκαν από τον ιερέα των ειδώλων, ότι θα βασίλευε τριάκοντα χρόνια στην αυτοκρατορία. Το 312 έχουμε το όραμα του «Θεού Ηλίου Χριστού», όπως περιγράφεται από τον Ευσέβιο Καισαρείας. Η δυναμική παρουσία του χριστιανικού στοιχείου στο στρατό του δήλωνε την νέα πραγματικότητα, η οποία δεν ήταν άσχετη προς τις προδιαθέσεις του Κωνσταντίνου έναντι του Χριστιανισμού, όπως αποδεικνύεται και από τις υπέρ των Χριστιανών “αποφάσεις των Μεδιολάνων” κατά το επόμενο έτος (313). Άλλωστε το πέρασμα από τον συγκρητιστικό ενοθεισμό στο Χριστιανισμό δεν ήταν ιδιαίτερα δύσκολο, το δε όραμα της Ρώμης μπορεί να κατανοηθεί μέσα στα πλαίσια των ψυχολογικών αυτών προϋποθέσεων του Κωνσταντίνου.

Οι αποφάσεις των Μεδιολάνων (313) του Κωνσταντίνου και του Λικίνιου, οι οποίες δεν περιβλήθηκαν τον χαρακτήρα κοινού επίσημου Διατάγματος, κατοχύρωναν την αρχή της ανεξιθρησκίας και της θρησκευτικής ελευθερίας. Το έδαφος είχε ήδη προετοιμαστεί με το έδικτον του Γαλλιηνού (261), όπου τερματίζονται οι διωγμοί των Χριστιανών επί Δεκίου και Βαλλερίου και ο Χριστιανισμός αναγνωρίζεται από το κράτος ως νόμιμη λατρεία. Ο διωγμός του Διοκλητιανού (303-305) είναι μια μαύρη παρένθεση στην ανεξιθρησκία που υπήρχε ήδη. Ο Γαλέριος το 311 επαναφέρει το διάταγμα περί ανεξιθρησκίας. Το διάταγμα της Ρώμης (312) και του Μεδιολάνου (313) περί ανεξιθρησκείας που υπέγραψαν οι Κωνσταντίνος, Λικίνιος και Μαξιμίνος, ήταν απλή επικύρωση εκείνου του Γαλέριου το 311.

Ο γάμος του Λικίνιου με την Κωνσταντία, αδελφή του Κωνσταντίνου, τελέστηκε αμέσως μετά το θάνατο του Μαξιμίνου (313), για να επισφραγίσει την συμμαχία του μόνου κυρίαρχου της Δύσης (Κωνσταντίνου), με τον μόνο κυρίαρχο της Ανατολής (Λικίνιο). Η συμμαχία αυτή δεν είχε διάρκεια. Από το 314 άρχισε η σύγκρουση Κωνσταντίνου και Λικίνιου, η οποία μετά από αιματηρές συρράξεις σε διάφορα σημεία της Αυτοκρατορίας κατέληξε σε ήττα του Λικίνιου μετά από διαμάχη 10 χρόνων στη μάχη της Αδριανούπολης (324) και εν συνεχεία στη θανάτωση του τελευταίου.

Η ανανέωση, που έφερε σε όλους τους τομείς στην Αυτοκρατορία ο νέος πλέον μονοκράτορας Κωνσταντίνος, εκφράστηκε και με την θρησκευτική πολιτική του, ο οποίος χωρίς να αλλοιώσει ποτέ την επίσημη σχέση του με την εθνική θρησκεία (ειδωλολατρία) ως Αρχιερέας με τον τίτλο του Μέγιστου Γεφυροποιού (Pontifex Maximus) και χωρίς να επιχειρήσει θεσμική υποβάθμισή της, έδειξε ιδιαίτερο

ενδιαφέρον για τον Χριστιανισμό. Έτσι για παράδειγμα έχουμε την απόδοση στις Χριστιανικές κοινότητες της περιουσίας που είχε δημευθεί στο παρελθόν, καθώς και η θέσπιση της νομικής δυνατότητας επαύξησης αυτής της περιουσίας. Η ηθική και υλική ενίσχυση της θέσης του Κλήρου. Στην υλική ενίσχυση ανήκει π.χ. η απαλλαγή των κληρικών από διάφορα δημόσια βάρη και κάθε φορολογική υποχρέωση, στην δε ηθική η λεγόμενη “επισκοπική δικαιοδοσία”, δηλ. η παροχή στους Επισκόπους να επιλύουν -μάλλον διαιτητικά- ιδιωτικές διαφορές, επειδή οι άνθρωποι έτρεφαν γενικώς μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στην αμεροληψία των Χριστιανών ποιμένων, παρά των πολιτειακών δικαστών. Ακόμη έγινε προσαρμογή της νομοθεσίας σε πολλά θέματα του ιδιωτικού δικαίου προς τις αρχές που διείπαν την Χριστιανική διδασκαλία, μολονότι αυτό όχι σπάνια οδήγησε σε λύσεις ανεπιεικείς, όπως η απαγόρευση νομιμοποίησης νόθων τέκνων υψηλών αξιωματούχων, ακόμη και με πράξη του Αυτοκράτορα, πράξη που καταργήθηκε το 539 με την 89 Νεαρά του Ιουστινιανού. Επίσης έκλεισαν λατρευτικά κέντρα με άσεμνες τελετές, απαγορεύτηκαν οι θυοσκόποι με σκληρές ποινές, όπως θάνατος στην πυρά του θυοσκόπου και δήμευση και εξορία των παρακολουθούντων. Αυτά όμως αφορούσαν μόνον στις ιδιωτικές λατρευτικές εκδηλώσεις και όχι στις δημόσιες ή την προσφυγή ακόμη και του ιδίου στους θυοσκόπους σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως π.χ. πτώση κεραυνού σε δημόσιο κτήριο, βροχές και χαλάζι σε ώριμους καρπούς και αμπέλια κ.ά. Η στάση αυτή του Μ. Κωνσταντίνου είναι απόλυτα κατανοητή. Δεν ήταν δυνατό να απαγορεύσει το λατρευτικό τυπικό της θρησκείας εκείνης, της οποίας εξακολουθούσε να είναι ο “ύπατος λειτουργός”. Έτσι όμως έχουμε διάκριση της μαγείας σε “καλή” και “κακή” (δηλ. “λευκή” και “μαύρη”), κάτι που δεν μπορούσε να γίνει δεκτό από την Εκκλησία, για την οποία οποιασδήποτε μορφής επικοινωνία με υπερφυσικές δυνάμεις ξένες προς την Χριστιανική πίστη αποτελούσε αποστασία. Η διάκριση αυτή, που είχε σοβαρές επιπτώσεις σε ολόκληρη τη Βυζαντινή περίοδο, τελικά αποδοκιμάσθηκε και καταργήθηκε από τον Αυτοκράτορα Λέοντα ΣΤ΄ τον Σοφό τον 10ο αιώνα.

Εκδήλωση του σεβασμού του Αυτοκράτορα προς τις αρχές του Χριστιανισμού αποτέλεσε νόμος του 321, με τον οποίον καθιερώθηκε ουσιαστικά η αργία της Κυριακής με κάποιους βέβαια περιορισμούς, όπως την μη εφαρμογή στους αγρότες της αργίας κατά την “σεπτή ημέρα του Ηλίου”. Η ενίσχυση της Χριστιανικής λατρείας έγινε και με οικοδόμηση ναών, όπως π.χ. του αγίου Μωκίου, του πρώτου Μάρτυρα από την περιοχή της πρωτεύουσας, που θανατώθηκε επί Διοκλητιανού. Δεν παραλήφθηκε δε παράλληλα και η ίδρυση ειδωλολατρικών ναών. Η αντιεγκληματική πολιτική επηρεασμένη από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις του Μ. Κωνσταντίνου, επαύξησε την αυστηρότητα κατά την ποινική μεταχείριση των εγκληματιών με νόμους αντίθετους προς την επιείκεια και την φιλανθρωπία που διδάσκει ο Χριστιανισμός. Έτσι ενώ καταργήθηκε για ευνόητους λόγους η ποινή

της σταύρωσης, θεσπίστηκαν άλλες φρικιαστικές ποινές, όπως το κλείσιμο των φονέων σε δερμάτινο σάκο μαζί με φίδια και το ρίξιμο στη θάλασσα, ώστε ο κατάδικος να στερείται διαδοχικά -και όχι απότομα- όλα τα στοιχεία, όπως τον αέρα, τον αργό θάνατο από το δηλητήριο των φιδιών και την γη μετά θάνατον (δηλαδή την τιμωρία να παραμείνει άταφος). Η σκληρή αυτή στάση του Αυτοκράτορα θεωρείται ότι οφείλεται σε επηρεασμό από Χριστιανούς συγγραφείς των πρώτων αιώνων, οι οποίοι θεωρούσαν τους νόμους των ανθρώπων περιττούς και μη αποτελεσματικούς, εφ' όσον η συμπεριφορά των πιστών ρυθμιζόταν από τον Νόμο που είχε κηρύξει ο Χριστός. Επομένως ορισμένες εγκληματικές πράξεις, όπως οι στρεφόμενες κατά της ζωής που είναι θείο δώρο αξιολογήθηκαν από τον Αυτοκράτορα ως προσβολή του Θείου Νόμου και η ποινή δηλώνει την ιδιαίτερη ηθική απαξία της πράξης.

Στις 11 Μαΐου 330 εγκαινίασε την νέα πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας, την Νέα Ρώμη στην πολίχνη του Βυζαντίου, που πήρε το όνομά του ως Κωνσταντινούπολη. Η διατήρηση του παλαιού θεσμικού πλαισίου της εθνικής θρησκείας, η οποία παρέμεινε επίσημη θρησκεία της Αυτοκρατορίας, δεν εμπόδισε την εύνοια του Κωνσταντίνου προς τον Χριστιανισμό. Η εύνοιά του αυτή εκδηλώθηκε με το σταθερό ενδιαφέρον για την αποκατάσταση της εσωτερικής ενότητας της Χριστιανικής Εκκλησίας, που είχε διαταραχθεί με την ευρύτατη απήχηση της αιρετικής διδασκαλίας του Αρείου. Η σύγκληση της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου στη Νίκαια της Βιθυνίας το 325 από τον Αυτοκράτορα αποτελεί κορυφαίο γεγονός της νέας πραγματικότητας. Οι μεταβολές όμως στους συμβούλους του επηρέαζαν την κατεύθυνση του ενδιαφέροντός του προς την μια ή την άλλη πλευρά, αλλά το ενδιαφέρον του για τη νέα θρησκεία ήταν σταθερό μέχρι και το τελικό του βάπτισμα στη Νικομήδεια, από τον επιχώριο Επίσκοπο Ευσέβιο (Αρειανό), λίγο πριν το θάνατό του στις 22.5.337. Κηδεύτηκε χριστιανικά και τάφηκε στο ναό των Αγίων Αποστόλων. Το βάπτισμά του στο Χριστιανισμό επισφράγισε την όλη πολιτική θεολογία του Χριστιανισμού, που ιεροποίησε το πρόσωπο του φορέα της βασιλικής εξουσίας, η οποία θεωρήθηκε ως θεοδώρητη.

Η σκληρότητα του χαρακτήρα του, η οποία εκδηλώθηκε με τις δολοφονίες συγγενών του προσώπων και το ευμετάβλητο των διαθέσεών του υπήρξαν οπωσδήποτε οι ασθενείς πλευρές της ηθικής του προσωπικότητας, η οποία υποχωρούσε μπροστά στην πολιτική του ευαισθησία. Η Χριστιανική Εκκλησία τον χαρακτήρισε Άγιο, γιατί με το έργο του και το βάπτισμά του διευκόλυε την ταχύτερη επικράτησή της στην Αυτοκρατορία. Η ιστορία τον ονόμασε Μέγα, γιατί το πολυσύνθετο έργο του υπήρξε τεράστιο και επηρέασε αποφασιστικά την Παγκόσμια Ιστορία.

Αναφέρθηκε, ότι υπήρχε σε μεγάλο βαθμό το ευμετάβλητο του χαρακτήρα και αυτό εκδηλώθηκε πολλές φορές σε διάφορα γεγονότα στη ζωή του Κωνσταντίνου. Έτσι ενώ χρησιμοποιεί σαν λάβαρό του, σαν σημαία του δηλ. το «εν τούτω νίκα», εξακολούθησε να είναι ειδωλολάτρης και να λατρεύει τον Ήλιο μέχρι την επιθανάτια κλίνη του και μόνο τότε ζήτησε να γίνει δεκτός (να βαπτισθεί) στη Χριστιανική Εκκλησία (Tamara Talbot Rice, Ο Δημόσιος και ιδιωτικός βίος των Βυζαντινών, σελ. 15).

Η ιστορία αναφέρει, ότι υπήρξε ο ηθικός αυτουργός επτά δολοφονιών συγγενών του προσώπων και συγκεκριμένα διέπραξε πέντε φόνους πριν από την σύγκλιση της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου (του πενθερού του Μαξιμιανού, του γυναικάδελφού του Μαξέντιου, του γαμπρού του Λικίνιου, του γαμπρού του Βασσιανού και του 14χρονου ανιψιού του Λικινιανού) και δυο φόνους μετά την Α΄ Οικουμενική (φόνος του γιού του Κρίσπου από την σύζυγό του Μινερβίνη το 326 από τον ίδιο (Ιερώνυμος, De viris illustribus, 80) και τον φόνο της συζύγου του Φαύστας (σε βραστό νερό ή κατασπαραγμός από θηρία, Migne, P.G. τ. 62, σελ. 295) το 326).

Ο Μ. Κωνσταντίνος συγκάλεσε την Α΄ Οικ. Σύνοδο στη Νίκαια το 325 και προήδρευσε αυτής όντας ειδωλολάτρης και ο οποίος “τον λόγον εδίδου τοις της Συνόδου Προέδροις”, οι οποίοι ήσαν οι ιεραρχικώς Προϊστάμενοι των μεγάλων εκκλησιαστικών περιφερειών, Ρώμης, Αλεξανδρείας, Αντιοχείας, κτλ. (Ευσέβιου: “Εν βίω Κωνσταντίνου”). Πράγματι σημειώνεται, ότι είναι η πρώτη και μοναδική φορά, όπου προΐσταται Οικουμενικής Συνόδου της Εκκλησίας πρόσωπο που είναι ειδωλολάτρης και μάλιστα κατέχει επίσημα τον τίτλο του Αρχιερέα των ειδώλων (Pontifex Maximus).

Η Σύνοδος αυτή καταδίκασε τον Αρειανισμό και αναθεμάτισε τον Άρειο και πέντε ακόμη Επισκόπους Αρειανούς, μεταξύ των οποίων και τον Νικομηδείας Ευσέβιο. Συγκεκριμένα αναφέρονται τα εξής (Μητροπολίτη Καλλίνικου Δελικάνη, Η πρώτη εν Νικαία Οικουμενική Σύνοδος, σελ. 180-181): “Τον Όρον της εν Νικαία Συνόδου “ταύτη τη πίστη” λέγει ο Σωκράτης, “οκτώ και δέκα και τριακόσιοι έγνωσαν τε και έστερξαν, πέντε δε μόνοι ου προσεδέξαντο, της λέξεως του Ομουσίου σκώψαντες”. Ήσαν δε ούτοι ο Νικομηδείας Ευσέβιος, ο Νικαίας Θέογνις, ο Χαλκηδόνης Μάρις, ο Πτολεμαΐδος Σεκούνδος, ο Μαρμαρικής Θεωνάς. Αλλ’ οι τρεις πρώτοι, ιδόντες το απροχώρητον, “έδεισαν γαρ των Επισκόπων το πλήθος, τοις εκτεθείσι συνέθεντο” γράφει ο Θεοδώρητος. Ο δε Καισαρείας της Παλαιστίνης Ευσέβιος “μικρόν επιστήσας και διασκεψάμενος ει δει προσδέξεσθαι τον όρον της πίστεως, ούτως άμα τοις πολλοίς πάσι, συνήνεσέ τε και προσυέγραψε”. “Οι δε Αρειομανείς, δέισαντες μη τοσούτων εν ταυτώ συγκεκριοτημένων Επισκόπων εξοστρακισθοίεν, απαγορεύουσι μεν και

αναθεματίζουν το απηγορευμένον δόγμα συμφώνως γράμμασιν υπογράψαντες αυτοχειρί” (Θεοδωρήτου: Εκκλ. Ιστ. Α’).

Τον Όρον της Πίστεως επηκολούθησεν η υπό της Συνόδου επίσημος καθαίρεσις και αναθεματισμός του Αρείου και των ομοφρόνων αυτού, απαγορευθείσης άμα τω Αρείω της εις Αλεξάνδρειαν επανόδου. “Διόπερ η Σύνοδος Άρειον και τους ομοδόξους αυτού αναθεμάτισεν άπαντας, προσθέντες μήτε της Αλεξανδρείας επιβαίνειν αυτόν” (Σωκρ. Εκκλ. Ιστ. Δ’). “Ιστέον μέντοι -προσθέτει-, ως τη Αρείου καθαιρέσει ούτε έθεντο, ούτε υπέγραψαν Νικομηδείας Ευσέβιος και Νικαίας Θεόγνις, καίπερ τη γραφή της πίστεως συναινέσαντες”. “Βασιλέως δε πρόσταγμα και αυτόν (Άρειον) και τους περί Ευσέβιον εις εξορίαν απέστειλε” (Θεοδώρητος). Εις το Ιλλυρικόν μεν τον Άρειον μετά των Πτολεμαΐδος και Μαρμαρικής, εις Γαλλίαν δε τον Νικομηδείας και τον Νικαίας”.

“Δεν είχεν εισέτι αποξηρανθή η μελάνη των υπογραφών του Όρου της εν Νικαία Συνόδου και ο Νικομηδείας Ευσέβιος ήρξατο των κατ’ αυτής ενεργειών, έχων πιστήν σύμμαχον, την πεφιλημένην αδελφήν του Κωνσταντίνου και χήραν του Λικινίου Αυγούσταν Κωνσταντίαν, της οποίας ήτο πνευματικός σύμβουλος. Πρώτον μέλημα αυτού εγένετο, όπως εξαγοράσας ένα των αυτοκρατορικών υπαλλήλων επιτύχη την απόξοισιν της υπογραφής εαυτού και του Νικαίας Θεόγνιδος από του Όρου πίστεως της εν Νικαία Συνόδου. “Αμέλλει τε -γράφει ο Σωζόμενος- λέγεται Ευσέβιον Νικομηδείας και Θεόγνιν Νικαίας παραπέισαντες τον παρά Βασιλέως επιτραπέντα φυλάττειν την γραφήν της εν Νικαία Συνόδου απήλειψαν τας αυτών υπογραφάς και εις το φανερόν επεχείρουν διδάσκειν μη χρήναι είναι Ομοούσιον τω Πατρί τον Υιόν δοξάζειν”. Κατόπιν απειπειράθη να εξαπατήση τον Κωνσταντίνον “Υποπέμπων μεν μοι διαφόρους -γράφει ο Κωνσταντίνος προς τους Νικομηδείας- τους αξιούντας υπέρ αυτού, εξαιτούμενος δε παρ’ εμού συμμαχίαν τινά όπως μη επί τοσούτω ελεγχθείς πλημμελήματι της υπαρχούσης αυτώ τιμής εκβάλλοιτο (της επισκοπής δηλονότι)... Αλλά πρώην, ίνα τα λοιπά της αυτής σκαιότητος παρώ, τι μάλιστα μετά Θεόγνιδος ον της ανοίας έχει κοινωνόν διεπράξατο, ακούσατε παρακαλώ. Αλεξανδρέας τινάς, της ημετέρας πίστεως αναχωρήσαντας, ενταύθα κεκελεύκει αποσταλήναι, επειδή δια της τούτων υπηρεσίας ο της διχονοίας διηγείρετο πυρσός. Αλλ’ ούτοι οι καλοί τε και αγαθοί Επίσκοποι, ους άπαξ η της Συνόδου αλήθεια εις μετάνοιάν τε τετηρήκει, ου μόνον εκείνοις εδέξαντο και παρ’ εαυτοίς ησφαλίσαντο, αλλά και εκοινωνήσαν αυτοίς ταις των τρόπων κακοηθείας. Δια τούτο περί τους αχαρίστους τούτους έκρινα πράξαι. αρπαγέντας γαρ αυτούς εκέλευσα ως πορρωτάτω εξορισθήναι” (Θεοδώρητος, Εκκλ. Ιστ. Α’). Ο Αρειανός Φιλοστόργιος προσθέτει ότι οι δυο έσχον την τόλμην να εκφράσωσιν εις τον Κωνσταντίνον την λύπην των διότι είχαν υπογράψει τον Όρον της πίστεως της Νικαίας. εφ ω και εξορίσθησαν εις τας

Γαλλίας, τρεις μήνες μετά την εν Νικαία Σύνοδον περί τα τέλη δηλ. του 325.

Πόσον χρόνον διέμειναν εξόριστοι; άγνωστο. Κατά πάσαν πιθανότητα η Κωνσταντία κατώρθωσε να καταπραύνη τον αδελφόν αυτής Κωνσταντίνον, διαβεβαιώσα αυτόν ότι κατά θείαν όρασιν ην έσχεν οι εξόριστοι ήσαν αθώοι των προσαπτόμενων αυτοίς κατηγοριών, ο δε Κωνσταντίνος ούτινος τον εύπιστον χαρακτήρα ανομολογεί ο Ευσέβιος, επείσθη (Ευσεβίου, Βίος Κωνστ. Δ΄). και ούτω, περί το 328, οι δυο εξόριστοι επανήλθον και εκδιώξαντες τους διαδόχους των Χρήστον και Αμφίωνα ανακατέλαβον τας επισκοπάς αυτών” (Καλλινίκου, ως ανωτέρω, σελ. 276-277).

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, μετά τη Σύνοδο της Νικαίας ο Αυτοκράτορας διέπραξε δυο φόνους: τον φόνο του υιού του Κρίσπου το 326 από τον ίδιο και τον φόνο της συζύγου του Φάυστας σε βραστό νερό. Όταν επιτέλους ο Αυτοκράτορας συνήλθε από την φονική αυτή κρίση, βρέθηκε ηθικά δέσμιος της Εκκλησίας. Τα εγκλήματα που είχε διαπράξει επέτρεψαν στους κληρικούς να σφίξουν ακόμη περισσότερο τον ψυχολογικό τους κλοιό γύρω από τον Μ. Κωνσταντίνο, ενώ οι Αρειανοί έμελλαν να επωφεληθούν από αυτήν την κατάσταση και να απαιτήσουν, αν όχι την ανάκληση των αποφάσεων της Νικαίας, τουλάχιστον την αποκατάστασή τους στις θέσεις που κατείχαν πριν το 325. Έτσι με πρωτοβουλία του Μ. Κωνσταντίνου, θα δοθεί άφεση αμαρτιών στον Άρειο (όπως παραπάνω περιγράφεται) και θα αποκατασταθούν οι ανωτέρω Αρειανοί Επίσκοποι στις έδρες τους. Με πρωτοβουλία του Νικομηδείας Ευσέβιου, το 335 εξορίστηκε ο Αλεξανδρείας Αθανάσιος, διότι αρνήθηκε να δεχθεί τον Άρειο στους κόλπους της Εκκλησίας της Αλεξάνδρειας. Ο Μ. Αθανάσιος επανήλθε από την εξορία μετά τον θάνατο του Αυτοκράτορα.

Η Σύνοδος αυτή κλήθηκε να ασχοληθεί με το πρόσωπο του Ιησού Χριστού και συγκεκριμένα αν είναι Υιός του Θεού και Θεός ή Υιός του Θεού και το τελειότερο των κτισμάτων. Αναφέρεται ότι τελικά ο Αυτοκράτορας κλήθηκε να αποφασίσει μεταξύ των εκπροσώπων της Αλεξανδρινής Εκκλησίας, οι οποίοι παρουσίασαν την πρώτη άποψη με τη φράση “ομοούσιος τω Πατρί” και των εκπροσώπων της Αντιοχειανής Εκκλησίας, οι οποίοι παρουσίασαν τη δεύτερη άποψη με τη φράση: “πρωτότοκος κάθε δημιουργίας”. Η φράση αυτή, απαράδεκτη για την Αλεξανδρινή Εκκλησία, που είχε πρωτεργάτη τον Αρχιδιάκονο Μ. Αθανάσιο, έκανε το Χριστό να φαίνεται κάτι λιγότερο από τον ίδιο το Θεό.

Για να ληφθεί μια δίκαιη απόφαση πάνω σ’ αυτό το ζήτημα, ο μόνος στον οποίο μπορούσαν να καταφύγουν ήταν ο Κωνσταντίνος, που ήταν θεολογικά αγράμματος, αλλά πολιτικά ήξερε να μεταχειρίζεται υπέροχα τους ανθρώπους. Δεν θα μάθουμε ίσως ποτέ τι έκανε τον Κωνσταντίνο να πάρει την απόφασή του

εκείνη τη στιγμή. Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι για κείνον η θεοποίηση ενός ανθρώπου δεν ήταν τίποτε το ιδιαίτερο. Είχε θεοποιήσει τον πατέρα του Κωνσταντίου, θα απολάμβανε την ίδια τιμή μετά το θάνατό του και ασφαλώς θα περίμενε να είναι ο Ιησούς ανώτερός του στην ιεραρχία των θεών. Μπορεί επίσης να είχε λάβει υπόψη τα στρατηγικά και εμπορικά πλεονεκτήματα της Αλεξανδρείας. Όποια και αν ήταν τα κίνητρά του, ο Κωνσταντίνος αποφάσισε υπέρ των Αλεξανδρινών, η φόρμουλα του Ευσέβιου Καισαρείας τροποποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό για να προσαρμοστεί στην Αλεξανδρινή άποψη και παρότρυνε τους συνέδρους να υπογράψουν την αναθεωρημένη φόρμουλα σαν σύμβολο πίστης, στο οποίο θα συμφωνούσαν στο μέλλον όλοι οι Χριστιανοί (I. Wilson Ιησούς, οι μαρτυρίες, σελ. 245-246).

Η σχέση του Κωνσταντίνου με την ειδωλολατρία δεν έπαψε ποτέ να υπάρχει, ακόμη και τη στιγμή της βάπτισής του, αφού διατήρησε την Αρχιερατεία των ειδώλων άχρι θανάτου. Έτσι: α/ Με νόμους του 319 και 321 αναγνωρίζεται η θρησκεία των ειδώλων ως νόμιμη, β/ με το Διάταγμα του 320: “κατά τη σεβάσμια ημέρα του Ηλίου” όλα τα εργαστήρια θα είναι κλειστά και οι κάτοικοι των πόλεων θα αναπαύονται, γ/ Το 325 θα αφιερώσει ένα ναό στο Μίθρα, δ/ Το 326 κυκλοφόρησε νόμισμα με την Ίσιδα, ε/ Το 331 η σύγκλητος της Ρώμης, με έγκριση του Αυτοκράτορα, ανέλαβε την ανοικοδόμηση του αρχαίου ναού της Ομόνοιας, στ/ στα τελευταία χρόνια της ζωής του έδωσε εντολή να στηθεί άγαλμά του από πορφυρίτη που τον εξεικόνιζε ως θεό Ήλιο, ταυτίζοντας τον εαυτό του με τη θεότητα (Σωκράτης, Εκκλησιαστική Ιστορία, I, 17. Ζωναράς, Χρονικόν, XIII, 3. Νικηφόρος Κάλλιστος Ξανθόπουλος, Εκκλησιαστική Ιστορία, VII, 49), ζ/ Μέχρι του θανάτου του διατηρεί τον υπέρτατο τίτλο του Αρχιερέα της αρχαίας λατρείας: Pontifex Maximus, η/ Λίγο πριν το θάνατό του έλαβε μέτρα προστασίας των Φλαμινίων (Flamines), μιάς ειδωλολατρικής αίρεσης, θ/ Πριν από τον θάνατό του όρισε δια νόμου να τιμώνται οι ιερείς των αρχαίων ναών, να παραμένουν ελεύθεροι και να μην ασχολούνται με ταπεινές εργασίες (Κ. Σιμόπουλου: Ο μύθος των μεγάλων της Ιστορίας).

Αναφέρονται ειδικά οι ειδωλολατρικές εκδηλώσεις στα εγκαίνια της Κωνσταντινουπόλεως στις 11 Μαΐου 330. “Στις τελετές των εγκαινίων ο νεοπλατωνικός Σώπατρος διαδραμάτισε πρωτεύοντα ρόλο χρησιμοποιώντας την τέχνη του για να εξασφαλίσει στη νέα πρωτεύουσα την εύνοια των άστρων. Στο έργο του νεοπλατωνικού φιλοσόφου παραστάθηκε μια άλλη εξέχουσα φυσιογνωμία του εθνικού κόσμου, ο ιεροφάντης Βέττιος Αγόριος Πραιτεξτάτος, μέλος της συγκλητικής τάξεως και ... ιθύνουσα προσωπικότητα του ρωμαϊκού ιερατείου ... Συγχρόνως ο Αυτοκράτωρ, θέλοντας να εξασφαλίσει την πόλη του την συνδρομή όλων των θείων δυνάμεων, ιδρύει δύο νέους ναούς, τής Ρέας και της Τύχης.

Στον δεύτερο ναό μεταφέρεται το άγαλμα της Τύχης από τη Ρώμη. Η σημασία της πράξεως αυτής είναι καταφανής : η ίδια θεά που προστάτευε την αρχαία πρωτεύουσα, θα εξακολουθήσει να παρέχει την εύνοιά της στο νέο κέντρο της αυτοκρατορίας” (Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών, Τόμος Ζ΄ σελ. 38-40).

Παρ’ όλον ότι η επίσημη θρησκεία της Αυτοκρατορίας παρέμεινε η εθνική θρησκεία (ειδωλολατρία), τούτο δεν εμπόδισε την εύνοια του Κωνσταντίνου προς το Χριστιανισμό, προχώρησε δε στην αυτοανακήρυξή του σε: “Επίσκοπος των εκτός” επόπτης των θρησκευτικών πραγμάτων, ανώτατος άρχων της Εκκλησίας (Ευσέβιος, βίος Κων/νου Δ΄, 24). Έτσι είναι εκπρόσωπος του Θεού επί της γης ο Κωνσταντίνος, “της ουρανού βασιλείας εικόνι κεκοσμημένος” (Ευσέβιος, Τριακονταετηρίς, I ΒΕΠΕΣ, τ. 24, σελ. 238), απόλυτος κυρίαρχος και λογοδοτεί μόνο στον επουράνιο αυθέντη. Προχώρησε δε σε ένα αρκετά αυστηρό διάταγμα εναντίον των Εβραίων. Ο Χριστιανός που γίνεται Εβραίος καταδικάζεται σε θάνατο, ο ειδωλολάτρης ρίχνεται στην πυρά (Ευσέβιος, εις τον βίον Κων. Γ΄, 18, Δ΄, 27). Από της εποχής του δε εφαρμόστηκε το πρώτον ο πολυχρονισμός των Βασιλέων από την Εκκλησία, η είσοδός των Βασιλέων στο ιερό άνευ αδείας του ιερέα και η λήψη της Θείας Κοινωνίας αυτοπροσώπως από τους ίδιους εντός του ιερού του ναού.

Η βάπτισμα του Κωνσταντίνου παρουσιάζει ενδιαφέρον. Την άνοιξη (Πάσχα) του 337 ο Μ. Κωνσταντίνος, όντας ασθενής (λεπρός), μετεφέρθη για θεραπεία στα λουτρά της Νικομήδειας (Ελενούπολη) και εκεί λίγο πριν το θάνατό του (22 Μαΐου 337, ημέρα της Πεντηκοστής), κατηχήθηκε με την Αρειανή κατήχηση, δηλ. ότι ο Χριστός είναι κτίσμα του Θεού), βαπτίστηκε από τον αναθεματισθέντα και εξορισθέντα από την Α΄ Οικ. Σύνοδο, Αρειανό Επίσκοπο Νικομηδείας Ευσέβιο, ο οποίος τύγγανε εξάδελφός του (και μετά έλαβε από τον ίδιο το χρίσμα), όντας ήδη αρχηγός της Χριστιανικής θρησκείας (ως υπερεπίσκοπος, Episcopus Episcoporum), αλλά και αρχηγός της ειδωλολατρικής θρησκείας (ως Μέγιστος Γεφυροποιός, Pontifex Maximus), τίτλο το οποίον ποτέ δεν απεμπόλησε. (Ευσεβίου Καισαρείας: Περί του βίου του Μ. Κων/νου, βιβλ. Δ΄ κεφ. 61,62,63), (Σωζόμενου, Εκκλ. Ιστορία, βιβλ. Β΄, κεφ. Λβ), (Σωκράτη, Εκκλ. Ιστορία, βιβλ. Α΄, κεφ. 39).

Το πρόσωπο του Επισκόπου Νικομηδείας Ευσέβιου είναι πολύ γνωστό στην Εκκλησιαστική Ιστορία. Υπέγραψε τον Όρο της Συνόδου της Νικαίας, αλλά δεν υπέγραψε την καθαίρεση του Αρείου. Μετά την υπογραφή του Όρου εξέφρασε τη λύπη του και για τούτο εξορίστηκε στη Γαλλία. Έχει αναθεματιστεί από την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο και ο αναθεματισμός δεν έχει αρθεί μέχρι σήμερα (μαζί με τον Άρειο και άλλους τέσσερις Επισκόπους: Νικαίας Θεόγνι, Χαλκηδόνας Μάρι,

Πτολεμαΐδας Σεκούνδο, Μαρμαρικής Θεωνά). Επέτυχε να αποσβέσει την υπογραφή του από τον Όρο της Συνόδου, μετά δε την αποκατάστασή του από τον Αυτοκράτορα, προσπάθησε να εκδιώξει τους Ορθοδόξους Επισκόπους, κατάφερε δε να εξορίσει τον Μ. Αθανάσιο 6 φορές (μια επί βασιλείας Κωνσταντίνου και πέντε επί βασιλείας του γιού και διαδόχου του Κωνσταντίου, ο οποίος υπήρξε επίσης Αρειανός). Προήδρευσε της (αιρετικής) Συνόδου της Αντιόχειας του 341 ως Αρχιεπίσκοπος Κων/πόλεως (339-342), η οποία εξέδωσε όρο με απάλειψη της λέξης "Ομοούσιος".

Για τις έξη εξορίες του Μ. Αθανασίου η Εκκλησιαστική Ιστορία αναφέρει, ότι ο Αρχιεπίσκοπος Αλεξανδρείας Μ. Αθανάσιος αρνήθηκε να υιοθετήσει την πρόταση του Αυτοκράτορα να δεχθεί τον Άρειο στους κόλπους της Εκκλησίας της Αλεξανδρείας. Η ρήξη ήτανε αναπόφευκτη. Χαλκεύτηκαν κατηγορίες από Αρειανούς και Μελιτιανούς και κλήθηκε το 331 σε απολογία από τον αυτοκράτορα. Ο Μ. Κωνσταντίνος ζήτησε σύγκλιση Συνόδου, που έγινε στην Καισάρεια της Παλαιστίνης το 334 με απουσία του Μ. Αθανασίου. Τελικά συγκλήθηκε Σύνοδος στην Τύρο το 335 με εντολή του Αυτοκράτορα. Η σύνοδος αυτή καθαίρεσε τον Μ. Αθανάσιο και παρά την διαμαρτυρία του αυτός εξορίστηκε στους Τρεβήρους και παρέμεινε εκεί μέχρι το θάνατο του Κωνσταντίνου (337).

Ο υιός και διάδοχος του Μ. Κωνσταντίνου Κωνσταντίος (Αρειανός) καθαίρεσε με Σύνοδο στην Αντιόχεια το 339 και εξορίσε τον Μ. Αθανάσιο, ο οποίος φυγαδεύτηκε στη Ρώμη και επέστρεψε με πρόσκληση του Κωνσταντίου το 345. Το 355 με πρωτοβουλία του Κωνσταντίου καθαιρέθηκε από Σύνοδο στα Μεδιόλανα και εξορίστηκε για τρίτη φορά, φυγαδεύτηκε δε στη Θηβαΐδα της Αιγύπτου, όπου έμεινε κρυμμένος μέχρι το 361, οπότε πέθανε ο Αυτοκράτορας (Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος: Μ. Αθανάσιος).

Ο υπαίτιος της εξάπλωσης του Αρειανισμού στην αυτοκρατορία Νικομηδείας Ευσέβιος κατεστάθη μετά το θάνατο του Κωνσταντίνου, ως Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, μετέσχε δε και προήδρευσε στην αιρετική Σύνοδο της Αντιόχειας του 341. Την Σύνοδο συγκάλεσε ο Αρειανός Αυτοκράτορας Κωνσταντίνος (υιός του Μ. Κων/νου). Παρέστησαν 120 Επίσκοποι, οι πλείστοι Αρειανού φρονήματος, μεταξύ των οποίων ο αρειανός Αρχιεπίσκοπος Αντιοχείας Πλάκοτος. Η Σύνοδος εξέδωσε όρο παρόμοιο με εκείνον της Α΄ Οικ. Συνόδου, αλλά με απάλειψη της λέξης “ομοούσιος”. Ο όρος αυτός της Συνόδου έγινε όμως δεκτός με τον 5ο Κανόνα της Β΄ Οικ. Συνόδου. Η Σύνοδος αυτή, η οποία θεωρείται αιρετική και δεν έχει την προσωινυμία “αγία”, όπως οι άλλες Τοπικές Σύνοδοι, εξέδωσε 25 Κανόνες, οι οποίοι επικυρώθηκαν από τον 2ο Κανόνα της Πενθέκτης Οικ. Συνόδου (Πηδάλιο, σελ. 406).

Υπήρξε μια μεταγενέστερη παράδοση ότι ο Πάπας της Ρώμης Σίλβεστρος Α΄ βάπτισε τον Μ. Κωνσταντίνο και του παρεχώρησε την υπέρτατη αυθεντία στη διοίκηση της Ρώμης και στα εκκλησιαστικά ζητήματα όλης της Εκκλησίας (Donatio Constantini). Το υποτιθέμενο αυτό βάπτισμα από τον Πάπα Σίλβεστρο, αλλά και την επικράτησή του στην εξουσία και την ίδρυση της Νέας Ρώμης, έχει περάσει και στην υμνολογία της Εκκλησίας:

“(…) άναξ κράτιστε, Κωνσταντίνε μέγιστε,
(…) καταυγασθείς γαρ ακτίσι του παναγίου Πνεύματος
υπό Σιλβέστρου ιερέως δια του βαπτίσματος,
εν βασιλεύσιν ώφθης αήττητος,
την οικουμένην ως προίκα προικοδοτήσας τω Κτίστη σου
και πόλιν βασιλεύουσαν θεοσεβή”

Τόσον το βάπτισμα του Αυτοκράτορα, όσον και η αυθεντία του Πάπα Σίλβεστρου στην καθόλου Εκκλησία είναι μεταγενέστερες επινοήσεις για την ενίσχυση των Παπικών διεκδικήσεων περί του πρωτείου, ειδικά δε το περί αυθεντίας κείμενο είναι χαλκευμένο κείμενο του 8ου αιώνα.

Επί των ανωτέρω δυο παρουσιαζομένων περιπτώσεων σημειώνεται ότι ο Πάπας Σίλβεστρος αρχιεράτευσε από 314-335, απεβίωσε δε στις 31.12.335, δηλ. ενάμιση χρόνο προ του θανάτου του Αυτοκράτορα, που κατά την παράδοση βαπτίσθηκε λίγο προ του θανάτου του από τον Νικομηδείας Ευσέβιο. Εξ άλλου η παραδοχή της βάπτισης αυτής προσκρούει και σε έναν άλλο παράγοντα. Υπήρχε αρχαίον έθος η μη εγκατάλειψη της Ρώμης υπό του Επισκόπου αυτής, προς τούτο δε ο ανωτέρω Πάπας δεν παρέστη στην Α΄ εν Νικαία Οικουμενική Σύνοδο. Αλλά και στις υπόλοιπες Οικουμενικές Συνόδους ουδείς των Παπών Ρώμης παρέστη αυτοπροσώπως, αλλά εκπροσωπήθηκε από άλλους Επισκόπους και κληρικούς,

καθότι υπάκουσαν στο αρχαίο αυτό έθος.

Η ταύτιση Βασιλείας και Ιερωσύνης είναι χαρακτηριστική και υπάρχει στα στοιχηρά προσόμια του Εσπερινού της εορτής του Αγίου Κωνσταντίνου, όπου καταγράφονται τα κάτωθι:

Σέλας φαεινότατον, κομήτης εσπερώτατος,
εξ απιστίας εις πίστιν θεότητος μετοχετευθείς,
ήχθης αγιάσαι λαόν και πόλιν. και τύπον
Σταυρού εν ουρανώ κατοπτεύσας, ήκουσας,
εκείθεν, Εν τούτω νίκα τους εχθρούς σου.
Όθεν δεξάμενος την γνώσιν του Πνεύματος,
Ιερεύς τε χρισθείς και Βασιλεύς ελαίω,
εστήριξας την Εκκλησίαν του Θεού,
ορθοδόξων Βασιλέων πατήρ, ου και η
λάρναξ ιάσεως βρύει. Κωνσταντίνε
ισαπόστολε, πρέσβευε υπέρ των ψυχών ημών
(Μηναία Μαΐου)

Στο ανωτέρω καταγράφονται δυο φράσεις που χρήζουν επισήμανσης:

1.- “Ιερεύς χρισθείς”. Ο Κωνσταντίνος ουδέποτε χρίστηκε Ιερέας. Αυτοανακηρύχθηκε, όπως αναφέρθηκε “Επίσκοπος των εκτός” επόπτης των θρησκευτικών πραγμάτων, ανώτατος άρχων της Εκκλησίας (Ευσέβιος, βίος Κων/νου Δ΄, 24). Είναι εκπρόσωπος του Θεού επί της γης “της ουρανίου βασιλείας εικόνι κεκοσμημένος” (Ευσέβιος, Τριακονταετηρίς, Ι ΒΕΠΕΣ, τ. 24, σελ. 238), απόλυτος κυρίαρχος και λογοδοτεί μόνο στον επουράνιο αυθέντη. Αυτοανακηρύχθηκε δε “Επίσκοπος Επισκόπων” χωρίς αντίδραση της Εκκλησίας. Η πολιτική, ότι ο αυτοκράτορας ενεργούσε ως επίσκοπος επισκόπων βρήκε κατοχύρωση στη θεωρία για εξουσία “κατά την τάξιν Μελχισεδέκ”, του παλιού εκείνου αγενεαλόγητου άρχοντα, ο οποίος συγκέντρωσε στον εαυτό του ταυτόχρονα βασιλεία και ιερωσύνη. (Δ. Βακάρου “Η ιερωσύνη στην εκκλησιαστική γραμματεία των πέντε πρώτων αιώνων”, σελ. 157-158). Τούτο επαναλήφθηκε με τον αυτοκράτορα Θεοδόσιο Β΄, ο οποίος επευφημήθηκε από την Σύνοδο Κων/πολης του 448 με τις λέξεις: “πολλά τα έτη τω αρχιερεί βασιλεί” (ΑCO 2, 1,1,138,28), ο δε αυτοκράτορας Μαρκιανός επευφημήθηκε στην Δ΄ Οικουμενική Σύνοδο με παρόμοιες λέξεις “πολλά τα έτη τω ιερεί, τω βασιλεί” (ΑCO, 2,1,2,157,29) (Δ. Βακάρου, ως ανωτέρω, σελ. 157-158). Αυτή η θεώρηση έπαψε οριστικά να ισχύει μετά την Δ΄ Οικουμενική Σύνοδο. Τα λόγια του Κορδούης Οσίου προς τον βασιλέα Κωνσταντίο “μη τίθει σεαυτόν εις τα εκκλησιαστικά, μηδέ συ περί τούτων ημίν παρακελεύου, αλλά μάλλον παρ’ ημών συ μάνθανε ταύτα, σοι βασιλείαν ο Θεός ενεχείρησεν, ημίν τα της εκκλησίας επίστευσε” (σελ. 158) τελικά έγιναν συνείδηση

και πίστη της Εκκλησίας.

2.- Όσον αφορά δε την άλλη φράση: “ορθοδόξων Βασιλέων πατήρ” δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, καθότι ο κυριότερος διάδοχός του Κωνσταντίου υπήρξε φανατικός αρειανόφρονας μέχρι του θανάτου του (εξορίσας 5 φορές τον Μ. Αθανάσιο) ταλαιπώρησε δε αφάνταστα την Εκκλησία. Υπάρχει βέβαια και η αντίθετη άποψη, ότι η φράση αυτή υπονοεί ότι ο Μ. Κωνσταντίνος θεωρείται ότι είναι ο Πρώτος (δηλαδή ο πατέρας) των Ορθοδόξων ηγεμόνων της αυτοκρατορίας.

Συνοψίζοντας στα της βάπτισης του Κωνσταντίνου παρατηρούμε τα εξής: Ο Κωνσταντίνος κατηχήθηκε, βαπτίστηκε και χρίστηκε από Αρειανό Επίσκοπο (τηρουμένων των αναλογιών θα λέγαμε σήμερα από Μάρτυρα του Ιεχωβά, δεδομένου, ότι οι Μάρτυρες του Ιεχωβά ακολουθούν την αίρεση του Αρείου). Απεβίωσε στις 22 Μαΐου του 337, όντας Χριστιανός Αρειανός, κατέχοντας τον τίτλο του Επισκόπου των Επισκόπων της Εκκλησίας, αλλά ταυτοχρόνως και του Μεγίστου Γεφυροποιού και μεγίστου Αρχιερέως των ειδώλων.

Η αγιοποίηση Βασιλέων και Αυτοκρατόρων ξεκίνησε με την αγιοποίηση του Μ. Κωνσταντίνου και συνεχίστηκε και τους επόμενους αιώνες: έτσι έχουμε τις αγιοποιήσεις: Μ. Κωνσταντίνου, ο οποίος συγκάλεσε την Α΄ Οικ. Σύνοδο, με εορτή της μνήμης του στις 21 Μαΐου. Του Μεγάλου Θεοδοσίου, ο οποίος συγκάλεσε την Β΄ Οικ. Σύνοδο, με εορτή της μνήμης του στις 17 Ιανουαρίου. Του Θεοδόσιου του Μικρού, ο οποίος συγκάλεσε την Γ΄ Οικ. Σύνοδο, με εορτή της μνήμης του στις 29 Ιουλίου. Του Μαρκιανού, ο οποίος συγκάλεσε την Δ΄ Οικ. Σύνοδο, με εορτή της μνήμης του στις 17 Φεβρουαρίου. Του Λέοντα Α΄ (474) με εορτή της μνήμης του στις 20 Ιανουαρίου. Του Ιουστινιανού, ο οποίος συγκάλεσε την Ε΄ Οικ. Σύνοδο, που αν και ακολουθώντας την αίρεση του Μονοθελητισμού και Αφθαρτοδοκητισμού ανακηρύχθηκε Άγιος και η μνήμη του εορτάζεται στις 2 Αυγούστου. Τέλος του Κωνσταντίνου Γ΄, γιού του Αυτοκράτορα Ηράκλειου, με εορτή της μνήμης του στις 3 Σεπτεμβρίου.

Η Εκκλησία κατέταξε τον Μ. Κωνσταντίνο (μαζί με την μητέρα του Ελένη) μεταξύ των Αγίων Της, δίνοντάς του μάλιστα ξεχωριστή θέση, χωρίς να επικρατεί ομοφωνία ως προς τον χρόνο, στον οποίο πρέπει να τοποθετηθεί η γενική αναγνώριση της αγιότητάς του στη συνείδηση των πιστών. Ο χρόνος αυτός περιλαμβάνεται μεταξύ του 4ου και 8ου αιώνα, με πιθανότερη εκδοχή κάπου στη μέση. Ο Κωνσταντίνος ονομάστηκε “ισαπόστολος” και ανάλογα τιμήθηκε. Η ημέρα της εορτής του (21 Μαΐου) καθιερώθηκε ως “άπρακτος” δηλ. ως ημέρα πλήρους αργίας των δικαστηρίων μόλις το 1166 με Νεαρά του αυτοκράτορα Μανουήλ Α΄ Κομνηνού, ενώ σε αντίστοιχα κείμενα προγενέστερων χρόνων δεν γίνεται μνεία της εορτής.

Είναι γνωστό ότι η υμνογραφία αντλεί από την παράδοση και την αναπαράγει, στο

δε Απολυτίκιό του φαίνονται καθαρά τα στοιχεία που κατά την παράδοση υπήρξαν άξια έξαρσης:

“Του Σταυρού σου τον τύπον εν ουρανώ θεασάμενος
και ως ο Παύλος την κλήσιν ουκ εξ ανθρώπων δεξάμενος,
ο εν βασιλεύσιν απόστολός σου, Κύριε,
βασιλεύουσαν πόλιν τη χειρί σου παρέθετο.
Ην περίσωζε δια παντός εν ειρήνη, πρεσβείαις της Θεοτόκου, μόνη
φιλόανθρωπε”.

(Ιωάννη Καρδάση, Χημικού-Οικονομολόγου)

Δημοσιεύθηκε στο φύλλο των «Νέων Ανθρώπων» στις 10.11.04

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com